

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ո Ւ Մ

ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ:—Գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Վ. Համբարձումյանի նախագահությամբ տեղի ունեցավ Հայկական ՍՍԻ Գիտությունների ակադեմիայի տարեկան ընդհանուր ժողովը:

Նախագահի ներածական խոսքից հետո կենսաբանական գիտությունների ակադեմիկոս-քարտուղար Վ. Գուլբանյանը ամփոփեց անցած տարվա Ակադեմիայի բոլոր բաժանմունքների գործունեության տվյալները:

Հաշվետու շրջանում Ակադեմիայի բոլոր բաժանմունքները ձգտել են լուծել Հայաստանի տնտեսության և կուլտուրայի հետագա վերելքի հետ կապված հրատապ մի շարք հարցեր: Հատուկ ուշադրություն է նվիրված ֆիզիկո-մաթեմատիկական, բիոլոգիական, երկրաբանական, տեխնիկական, կենսաբանական և հասարակական գիտություններին: Գիտական այդ բազմապիսի աշխատությունները մեկ կողմից ամուր հիմքեր վրա են դնում մեր ժողովրդի տնտեսությունը, մյուս կողմից նպաստում են մեր երկրի հզորացմանը:

Ակադեմիայի բոլոր բաժանմունքներում տարված գիտական աշխատանքները ծառայելու են մեր Հայրենիքի հետագա հարաճուն վերելքին, որի շնորհիվ լուրջ առաջընթաց են ապրում մեր արտադրությունը, տեխնիկան, գյուղատնտեսությունը, բժշկությունը:

Արժե անդրադառնալ նաև հայոց լեզվի մասնագետների կատարած շնորհակալ աշխատանքին հայոց լեզվի ուսումնասիրության գործում: Մասնագետների տրեւալ աշխատանքի շնորհիվ կազմվել են հայերենի բարբառագիտության քարտեզները, մայրենի լեզվի լրիվ քերականությունը: Շուտով տպագրության կհանձնվի արդի հայերենի բացատրական բառարանի առաջին հատորը: Պատրաստության մեջ են հայ-ուսերեն բառարանը և հոմանիշների բառարանը:

Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիան կապ է պահպանում ալեյի բան 30 երկրների շուրջ 200 գիտական հաստատությունների հետ, նրանց հետ ունենում է փոքրիկ փոխանակում:

Հաշվետու շրջանում ստեղծվել են նոր ինստիտուտներ, ինչպես հոգեբանության, ազգագրության և այլն:

Ակադեմիայի գիտական աշխատողների թիվը աճել է 459 մարդով: 70 գիտաշխատող ստացել են գիտությունների թեկնածուի և դոկտորի աստիճան:

Տեղի ունեցավ նաև Գիտությունների ակադեմիայի իսկական և թղթակից անդամների ընտրություն: Նոր ակադեմիկոս ընտրվեցին Աշոտ Հովհաննիսյանը, Արարատ Ղարիբյանը և Ա. Առաքելյանը:

ՐՈՒՂԱՐԱՀԱՅՆԵՐԻ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՆՎԵՐԸ:— Սոփիայի բնակիչ Ասատուր Պետիկյանը, բուլղարահայ «Երևան» մշակութային միության միջոցով Երևանի Ա. Մյասնիկյանի անվան գրադարանին է նվիրել իր անձնական ճոխ գրադարանը՝ բաղկացած 500 ընտիր գրքերից և 300 պարբերականներից ու կերպարվեստի առանձին նյութերից: Արժեքավոր են հատկապես Հայկազյան բառարանի երկհատորյակը (տպ. 1836—1837 թ.թ.), Հ. Ղ. Ալիշանի «Միսուան»-ն ու «Այրարատ»-ը (1885—1890 թ.թ.):

Նույնպիսի ազնիվ նախաձեռնություն էր հանդես բերել նաև Մոսկվայում բնակվող Սերգեյ Տեր Ստեփանյանը՝ կլասիկ գրականության իր գրքերի նվիրատվությամբ:

ԱՅՂՐ ԼԵՒ ԿԵՆԴԱՆԱՐՈՒԾԱԿԱՆ ՍՈՎԽՈՋԸ:— Մեծամոր գետի ափերին, հարյուր հեկտար տարածությամբ, ստեղծվել է ընդարձակ կենդանաբուծական սովխոզ: Այնտեղ բուծվում են ճահճակուղբեր և սև ճագարներ, որոնց մորթին արդեն սկսել է մեծ համբավ հանել:

Սովխոզը իրենից ներկայացնում է շամբուների, լճակների մի անվերջ ցանց, փոխած Մեծամոր գետի հոսանքն է վար: Հատուկ արգելանոցներում այստեղ բուծվում են Հարավային Ամերիկայից բերված ճահճակուղբեր, որոնք շատ լավ են հարմարված իրենց նոր հայրենիքին: Շատ հարգի է նրանց մորթին, որն ուղարկվում է Լենինգրադի № 1 ֆարրիկային՝ վերամշակվելու համար:

Ճահճակուղբ մարդամոտ չէ: Դիմանում է կլիմայական փոփոխություններին, Գետնատարած ցածրագիր բների միջով ամենուրեք հոսում են մանր արմեն-

տական առումներ, նրանցում, մանրակրկիտ ուսումնասիրությանց իբրև արդյունք, ստեղծվել են բոլոր հնարավորությունները, բնականին հար և նման, որ պեսզի ապահովեն ճահապետների համար կյանքի բոլոր տվյալները՝ կյանքի ապահովության և ցեղի բաղմացման տեսակետից: Այժմ նրանց թիվը հասնում է 2 200-ի. մոտ ապագայում ծրագրված է այդ թիվը բարձրացնել 20 000-ի:

Բացի կուլտուրից սովխոզում բուծվում են նաև սև ճագարներ, որոնց մորթին նույնպես թանկ է գնահատվում: Նրանք էլ ունեն բոլոր տվյալները՝ կարճ ժամկետում մեծ եկամուտով տնտեսություն զարգացնելու: Ամուր հիմքերի վրա դեռևս համար կենդանաբանական սովխոզը՝ նրան կից ստեղծված են օթանդակ տնտեսություններ: Մուշտակի արտադրության է նվիրված նաև կիրովականի աղվեսաբուծական սովխոզը:

ՀԱՎՈՐ ՀՈՎՆԱԹԱՆԱՅԱՆԻ ՆԿԱՐՆՆՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴՆՈՐ ԵՐԵՎԱՆԻՄ:— Հայ արվեստի պատմության մեջ հայտնի է Հովնաթանյանների ընտանիքը: Հակոբ Հովնաթանյանը անվանի նկարիչների սերնդի վերջին ներկայացուցիչն է, որի նկարների ցուցասահմանը կազմակերպվեց վերջերս Սեփանում:

Աջառու են Հակոբի դիմանկարները իրենց ուսուցանական նուրբ արվեստով: Նրանք բացի այն հանգամանքից, որ մեզ հասցրել են պատմական կամ անհայտ որոշ մարդկանց դիմանկարները, նշանավոր են նրանով էլ, որ շատ նուրբ մի արվեստի միջոցով պահպանել են այդ շրջանի հագուստ-կապուստի վերաբերյալ տվյալներ: Այդ նկարները ունեն կատարման հաջողություն, գույների ճաշակավոր և ճիշտ ընտրություն, հոգեբանական պահի ընկալում և դրան ներդաշնակ շրջապատի մեջ տեղադրում, որի շնորհիվ ոչ մեկ դիմանկար չի կրկնում մյուսը:

ՀՐԱՉՅԱ ՔՈՉԱՐԻ ՄՆԵՆԴՅԱՆ 50-ԱՄՅԱԿԸ:— Լրացավ սովետահայ արձակագիր և հրապարակախոս Հրաչյա Փռլարի ծննդյան հիսուն տարին:

Փռլարը գրել է սկսել 1931 թվից: Այդ օրից էլ բոլորի համար պարզ էր, որ գործ ունենի մի գրողի հետ, որը գիտն խորհել, վերլուծել, պատահականի մեջ գտնել մնալուց, բարոյականի մեջ բացահայտել ներքինը, առօրյայի մեջ նշմարել հավերժականը: Փռլարը ժամանակի հետ ապողով և ստեղծագործող գրող է: Գեղարվեստական գրականությունը նրա համար կյանքի ուսուցիչ է, բարքերի դաստիարակման և ազնվացման միջոց, ժողովուրդների եղբայրացման կամուրջ:

Հայրենական պատերազմից հետո սկսվում է Փռլարի ստեղծագործության ամենաուսուցիչ շրջանը, երբ նա՝ տվեց հաջողված գեղարվեստական, հրապարակախոսական և գրական-քննադատական լավագույն երկեր ու հոգվածներ: Փռլարը ակնարկի և պատմվածքի խոշոր վարպետ է: Լավագույն պատմվածքներից են նրա «Գինեբալի քույրը» և «Մայրը»:

Փռլարի գեղարվեստական ստեղծագործության պատկեր է կազմում «Մեծ տան զավակները» ծավալուն վեպը, որն արդեն ունեցել է մի քանի հրատարակություն:

Փռլարի գրչին են պատկանում «Մեծ տարագրության էջերից» հրապարակախոսական հոգվածաշարը, «Հյուսիսային ծիածան» կինոֆիլմի սցենարը, գրական-քննադատական բազմաթիվ արժեքավոր հոգվածներ:

ՌԱԴԻՈՐԱԴԻՈԳԻՍՏԻՆ ՆՎԻՐԱՄ ԳԻՏԱԿԱՆ ՍԵՍԻԱ:— Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Ռադիոֆիզիկայի բաժանմունքը ամփոփեց իր անցած տարում կատարած աշխատանքը: Զեկուցումով հանդես եկավ դոցենտ Կ. Քյանդարյանը, որից հետո լավեցին 20 տարեկր զեկուցումներ՝ նվիրված ռադիոֆիզիկայի սահմաններում այժմեական հարցերի: Զեկուցումից հետո տեղի ունեցավ մտքերի աշխույժ փոխանակություն, որին մասնակցեցին պրոֆեսորներ Բ. Ֆանարյանը, Հ. Սաղաթյանը, Ս. Հակոբյանը և շատ ուրիշներ: Գիտական սեփական լուսնիցին նաև ռենտգենոլոգիային, ռադիոլոգիային և օնգոլոգիային նվիրված զեկուցումներ:

ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ՄԱՐԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ ՄՆԵՆԴՅԱՆ 60-ԱՄՅԱԿԸ:— Ապրիլի 29-ին լրացավ ճարտարապետ Մ. Գրիգորյանի ծննդյան 60 տարին: Այդ առթիվ Հայաստանի ճարտարապետների տանը տեղի ունեցավ մեծարանքի երեկո:

Հոբելանական երեկոն բաց արեց ճարտարապետ Վ. Հարությունյանը, որը հանգամանորեն ծանրացավ արվեստի վաստակավոր գործիչ ճարտարապետ Մ. Գրիգորյանի ներդրման վրա սովետահայ ճարտարապետության զարգացման գործում: «Հայկականադեմ» ինստիտուտի գիրեկտոր ճարտարապետ Կ. Հակոբյանը զեկուցեց Մ. Գրիգորյանի ստեղծագործության և հասարակական գործունեության մասին: Այնուհետև ընթերցվեցին բազմաթիվ հիմնարկներից և անհատներից ստացված շնորհավորական հեռագրերը:

Ջերմ և սրտազին ծավաճարությունների տակ խոսք առնելով, հոբելյարը շնորհակալություն հայտնեց, խոստանալով, որ այսուհետև էլ ուժ ու եռանդ չի խնայի՝ ծառայելու համար հարազատ Հայրենիքին և հայ ժողովրդին:

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ 40 ՏԱՐԻՆ:— Վերջերս Երևանի թատերասեր հասարակայնությունը նշեց սովետահայ թատրոնի 40 տարին:

1920 թվականի գեկտեմբերի 30-ին պետականացվում է Երևանի անհատական դրամատիկական ստուդիան, որից հետո սկսվում է թատերական եռուն կյանք: Բեմագրվում են հին արժեքավոր և նոր պիեսներ: Հետաքրքիր է, որ սկզբնական շրջանում թատերական նախաձեռնությունը գալիս է շրջաններից (Դիլիջան, Լենինական, Կիրովական), մինչև որ Լուսավորության ժողովրդական կոմիսարիատի կողմից Երևան

է հրավիրվում Ամո խարազյանը: Նա Երևանում կազմում է իր խումբը: Այդ արդեն հիմնադրումն էր Սունդուկյանի անվան պետական ակադեմիական թատրոնի Երևանում:

Նորաստեղծ թատրոնի առաջ խնդիր էր դրված՝ դառնալ աշխատավոր ժողովրդի հոգևոր ստեղծարար ուժերի զարգացմանը նպաստող մշակութային կարևոր մի լծակ, ստեղծել հայ ժողովրդի մեջ թատերական նոր մշակույթ և ավանդություն, դաստիարակել առողջ հայրենասիրություն, աշխատանքի սեր, նվիրվածություն: Այդ անելու համար ձևնարկվեց ներգրավել բոլոր արամադրելի մասնագետներին Սովետական Միությունում կամ արտասահմանում: Կոչ արվեց գերասաններին՝ հավաքվել Հայաստան և լծվել աշխատանքի: Իր հերթին Հայաստանի կառավարությունը 1921 թվականի հոկտեմբերի 26-ին հրատարակեց մի դեկրետ «Գրական-գեղարվեստական աշխատավորների ապահովության մասին», որը լայն հնարավորություններ էր ընձեռում գերասաններին լիիրավ ապրելու և ստեղծագործելու համար:

Այժմյան կազմակերպվածությամբ և իրրեւ ուսուցիչական թատրոն՝ Սունդուկյանի անվան թատրոնը գոյություն առավ 1921 թվականի օգոստոսի 16-ի որոշումից հետո միայն: 1922 թվականի հունվարի 25-ին, չորեքշաբթի օրը, հանդիսականների խանգավառ բազմության ներկայության, տոնական հանդիսավորությամբ, առաջին անգամ բարձրացավ Երևանի պետական թատրոնի վարադույրը՝ ներկայացնելու համար անմահ Սունդուկյանի «Պեպոս»-ն:

ԿԼԱՌՈՒԴԻՈՒ ՎԻԼԼԱՆ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ.— Վերջերս Երևանում հյուր էր խալացի երիտասարդ երգիչ և կինոդերասան Կլավդիո Վիլլան: Սովետական Միության տարբեր քաղաքներում ունեցած հաջող ելույթներից հետո, խալացի տաղանդավոր արվեստագետը, իր խալական և մերսիական երգերի թովիչ կատարմամբ, մայրաքաղաքի երաժշտաներ հասարակայնության գեղարվեստական անխառն հաճույք պատճառեց: Նա հանրաժանոթ երգիչ է միջազգային համբավով և արժանացել է բազմաթիվ արժաթ և ոսկի մեդալների: Կ. Վիլլան ամենուրեք լավել է հաճույքով և մեծ հիացմունքով:

